

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Tvrriani Societatis Iesv, Aduersùs Magdeburgenses Centuriatores pro Canonibus Apostolorum, & Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum, Libri Quinq[ue]

Torres, Francisco de

Coloniae, 1573

VD16 T 1629

Cap. XI. Quid respondendum sit pro matrimonio non dissolueno propter fornicationem, ad id quod obijciunt ex comme[n]tarijs, qui feruntur esse Ambrosij: & quid beatus Ambrosius de hoc dogmate ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29685

copulari, sed manere innuptos, aut reconciliari: eos autem, qui non obedi-
erint, inter lugentes referri. Quo modo autem dimissa reconciliari possent,
vt prius dicebam, si, qui eam dimisit, aliam posset ducere? profecto nullo
modo. Ergo, vt secundum Euangelicam & Apostolicam doctrinam, neces-
se est, vt dimissa maneat innupta, aut reconcilietur, sic secundum Euange-
licam & Apostolicam doctrinam necesse erit, vt qui dimisit, scilicet propter
fornicationem, maneat innuptus, aut reconcilietur. Igitur secundum Euā-
gelicam & apostolicam doctrinam, non permittitur ius nuptiarum parti
innocenti. Idem decretum est in Synodo Africana cap. 65. Item synodus
Eliberitana tempore Syluestri Papæ cap. decimo: Si fidelis, inquit, fœmina
adulterum maritum suum reliquerit, & alteri nupserit, non prius accipiat
communione, quàm is, quem reliquit, è vita exierit. Sic synodus iudica-
uit, Paulum secuta, qui ait, Mulier alligata est legi, quandiù vir eius viu-
it, quanuis scilicet adulter sit. Præterea synodus quoque Florentina cœcume-
nica, scripturæ sanctæ doctrinam, & canonem Apostolorum, & sancti Eua-
risti auctoritatem, atq; huius synodi Mileuitanæ decretum, immò totius
ecclesiæ catholicæ prædicationem & consuetudinem Apostolicæ traditi-
onis secuta, his verbis sanxit: Quanuis autè ex causâ fornicationis liceat, sci-
licet parti innocenti, tori separationem facere: non tamen aliud matrimo-
nium contrahere fas est, cum matrimonij vinculum legitime contractum,
perpetuum sit. Eant ergo nunc Magdeburgenses, & postulent à suis disci-
pulis, vt eis potiùs credant, quàm scripturis sanctis & sanctis synodis. Præ-
terea alios testes, vt Hilarium in Mattheum, sanctum Epiphanium hæresi
59. contra Catharos, Theodoretum lib. 9. de curatione Græcarum affectio-
num, Basil. Magnū canon. 9. Qui sic ait: Vir, vxore dimissa, scilicet propter
fornicationem, (de hac enim loquebatur) si ad alteram se contulerit, & ipse
adulter est, quoniam in causa est, vt vxor adulteretur: & quæ cum eo habi-
tat, adultera, quia alienum virum ad se transtulit. Sequantur ergo, si ita pla-
cet, Magdeburgenses Lactantium Firmianum lib. 6. Diuinarum instituti-
onum: immò teneant etiam cum eo Chiliastarum hæresim, vt alios nunc
eius errores taceam: denique relicto Euangelio, teneant leges seculi, quæ
matrimonium soluunt propter fornicationem, & istud suum ius nuptia-
rum parti innocenti tribuunt.

Syno. Africa.
Synod. Eliber.

I. Cor. 7.
Syno. Floren.

Hila. Epiph.
Theodoret.
Basilius.

*Quid respondendum sit pro matrimonio non dissoluen-
do propter fornicationem, ad id quod obijciunt, ex commentarijs, qui feruntur esse Ambro-
sij: & quid beatus Ambrosius de hoc dogmate senserit. De falsa interpre-
tatione Augustini Marlorati in locum Pauli: Mulierem à viro non disce-
dere: quòd si discesserit, aut reconciliari, aut manere innuptam, & confuta-
tio eius.* Cap. 11.

Quòd

Quod si beatum Ambrosium cum Lactantio sensisse putant, & huius quoque magni scriptoris auctoritatem cum euangelica & apostolica doctrina, quam haecenus explicauimus, consentientem desiderant, legant, quae scripsit in libro priore de Abraam cap. 4. quem librum, nemo est, credo, qui dubitare cum ratione possit, sui auctoris esse, id est, B. Ambrosij, cuius characterem & stylum acri iudicio & summa breuitate Cassiodorus senator in libro de institutione diuinarum literarum his verbis descripsit: Sanctus quoque Ambrosius lactei sermonis emanator, cum grauitate acutus, in violenta persuasione dulcissimus, cui fuit aequalis doctrina cum vita. Haecenus Cassiodorus. Qui igitur grauitatem, acumen, dulcedinem, vim persuadendi, & eloquentiam sermonis, quibus in his libris de Abraam, & in Commentarijs Lucae, ac reliquis suis libris usus est, cum Commentarijs epistolarum Pauli, qui Ambrosij feruntur esse, contulerit, facile dubitabit, utrum eius sint. Illud praeterea non parum mouet, quod idem auctor Cassiodorus in eodem libro scribit his verbis: Dicitur etiam & B. Ambrosius codicem epistolarum omnium Pauli suauissima expositione complexus, quem tamen adhuc inuenire non potui. Haec ille. Quam uero suauis sit illa, quae nunc extat, epistolarum Pauli interpretatio, quae sancti Ambrosij esse fertur, experiatur & iudicet, qui aliquid iudicij se credit habere. ut illud interim dissimulemus, uideri quidem mirum, si in epistolas ut ferebatur, scripserat Ambrosius. quemadmodum non reperire eas potuerit, uir alioqui tam diligens ac potens, & nobilis senator uirb. Rom. in tanto praesertim, ut uerisimile est Romanorum cum Mediolanen. commercio & societate. Illud quoque accedit, quod scrupulum auget, quod in Lucam sic scripsit, ut Commentarios in libros diuideret, ut eo tempore interpretes sacrorum librorum facere solebant, ut Hieronymum fuisse uidemus, & Origenem, quem B. Ambrosius non solum in multis imitatus est, sed multa etiam ex eo in sua scripta, ut beatus quoque Hieronymus testatur, transtulit. Praeterea non est secutus in Lucam genus interpretandi, quod Graeci uocant, κατὰ πρόσωπον, cum textum quasi per uestigia interpretis prosequitur, quod in Commentarijs epistolarum fecit, quicumque eos scripsit. Sed cur Ambrosius genus interpretandi mutasset? praesertim cum Commentarios Origenis in epist. ad Rom. in libros decem digestos haberet, ex quibus nihil transtulisse uidetur, tam sedulus alioqui & tam studiosus Origenis imitator, uel potius translator. Denique illud maxime mouere etiam potest, quod in re grauisima & in dogmate Ecclesiastico, sibi contradixisse tantum praesertim Ecclesiae Catholicae doctorem, non est uerisimile. Sic enim est in priore epist. ad Cor. cap. 7. in explanatione illius loci, Et uir uxorem non dimittat, subauditur, inquit, excepta fornicationis causa, & idem subiicit, inquiens, sicut de muliere, quod si discesserit, manere sic: quia uiro licet ducere uxorem, si dimiserit uxorem peccantem, quia non ita lege constringitur uir, sicut mulier, caput enim mulieris uir est. haec ibi. sunt qui existimant, de lege humana intellexisse aucto-

B b b b rem,

Character, et stylus Ambrosij acri iudicio a Cassiodoro notatus.

De Commentarijs in epistolas Pauli, qui feruntur esse Ambrosij.

Non est uerisimile, contra dicere sibi Ambrosium in opere proprio de grauisimo dogmate.

rem, cum dixit, Non ita lege constringitur vir, sicut mulier. Fateor, ipse quoque sic aliquando existimaui, quod tamen valde mihi (ut quod sentio, dicam) violentum & durum attentius consideranti, videtur. Etenim si de lege humana loqueretur, non subijceret tantam causam: Caput enim mulieris vir est: quod quidem ut Deus, & non homo sanxit. sic quoque consequens est, ut de diuina, non de humana lege illud antegressum auctor intelligi voluerit, aut certe si de lege humana intelligi voluit, eam legem ut iustam approbat, quam tamen B. Ambrosius lib. 1. cap. 4. de Abraam, plane improbat, ut diuine legis aduersariam. docens enim prohiberi, ne dimissa vxore propter adulterium, alteram ducere liceat: Sed vos, inquit, moneo viri, qui ad gratiam Domini tenditis, non commiseri adulterino corpori. qui enim se iungit meretrici, vnum corpus est: neque dare hanc occasionem diuortij mulieribus. Deinde subiungit: Nemo sibi blandiatur de legibus hominum. Omne stuprum, adulterium est: neque viro licet, quod mulieri non licet. eadem a viro, quae ab vxore, debetur castimonia: quicquid in eam, quae non fit legitima

Dogma catholicum Ambrosij de perpetuo matrimonio.

siasticum dogma de matrimonio perpetuo tradit B. Ambrosius, quod vniuersa Ecclesia Catholica tam Orientalis, quam Occidentalis, tenet & proficitur. Illic verò, id est, in prioribus epistola ad Corinthios. quisquis ille est, qui commentarios illos scripsit, licere tradit, dimissa vxore propter adulterium, alteram ducere. siue enim licere dicat diuina lege, siue humana, qua id liceat, tantum iustam approbet, parum refert, cum utraque lege harum matrimonium dirimatur, iuste dirimi tradat. In Commentarijs verò in Lucam cap. 16. idem Ambrosius legem quoque humanam, ut diuinam repugnantem, improbat, quae dimittere vxorem ob alias etiam causas, praeter crimen adulterij, permittebat. Haec tamen responsum sit Magdeburgensibus, qui non negant, hoc loco Apostolum loqui de dimittente vxorem propter adulterium: Sunt enim alij ex Sectarijs, qui hoc negant, ut nuper legi in Commentarijs Augustini Marlorati Calviniani. ait enim de ijs loqui Apostolum, quae leuibus causis a viris discedebant, vel quia displiceret forma, vel propter sequitiam, & duram tractationem, vel aliam quamlibet huiusmodi causam: quod ex eo probat, quod iubeat Apostolus vxorem a viro dissidentem, manere innuptam, aut reconciliari: in quo satis significari putat, dissidium esse tolerabile. quasi dissidium propter adulterium, non videatur villo modo esse tolerabile, ut possit aut debeat, quae semel propter adulterium viri discesserit, aut propter suum adulterium dimissa sit, viro suo vnum reconciliari: quauis, ut aliquando euenire solet, vel maritus pudicus, vel vxor pudica facta sit. quod quod sit a charitate & pietate alienum, nemo catholicus est qui non videat. Praeterea non loqui Apostolum de dimissis propter adulterium, constat, inquit, ex poena, quae sequebatur: erat enim crimen capitale Leuit. 20. etiam legibus Romanorum, & propemodum communi iure gentium. Haec ille. Unde effici necessarium putat, ut non prohibeatur alteram ducere, qui propter adulterium vxorem

Quam ridiculum & absurdum probet Marf

vxorem suam dimisit, siquidem interficienda sit vxor adultera vel secundum legem Leuit. quasi nunc sub lege vetere simus, vel secundum leges seculi necessario accusanda sit, & non possit vir in adulterio deprehensam dimittere, solo repudio contentus: aut denique quasi Ecclesia, ad cuius utilitatem Apostolus scripsit, occidere iubeat. Iam quis vnq̄ dixit, legibus Romanis & p̄p̄modum comuni iure gentium, capitale crimē esse adulteriū, quasi omnes leges Romanorū ad ius naturæ pertineant: aut quasi ratio naturalis inter omnes homines constituerit, vt adulteræ occidantur, vt secundum definitionē Gaii Juriscōsulti, hoc supplicium mortis ad ius gentium referatur. Quis, inquam, vnq̄ dixit, certum genus supplicij, quod crimini debeatur, ex ratione naturali omnium gentium communi proficisci? Ergo contra ius gentium & rationem naturalem faciunt, quicunq; alio modo, q̄ morte, adulterium puniunt, quasi non sit in Ecclesia grauius genus supplicij anathema, q̄ gladius, id est, gladius ignis gehēnæ, grauior, quàm gladius ferreus. Sed iste author conscius sibi, aliquid absurdum se dicere, moderari voluit, cum dixit, p̄p̄modum. Præterea, synodus Toletana 12. cap. 8. affirmat præceptum Dñi esse, nē ob vllam causam præterq̄ fornicationem, liceat dimittere vxorem. & idē quicunq; inquit, citra culpam dicti criminis, vxorē suam quacunq; occasione dimiserit, quia quod Deus coniunxit, ille separare disposuit, tādīū ab Ecclesiastica cōmunionē priuatus, & à cœtu omnium Christianorum maneat alienatus, donē societatem relictī coniugis synceriter amplectatur, & foueat vxorem. Item B. Basilius Can. 9. de vxore discedēte à viro, siue, inquit, cederetur, neq; plagas ferre vellet, peti potius debuit, q̄ à marito discedere, siue iacturam dotis facere nollet, nec hæc quidē satis honesta causa. Quomodo igitur, vt iste interpret Marloratus falsò docet, Paulus Apostolus permittit vxori à viro ob aliā quālibet causam discedere, sed itā, vt maneat innupta, si reconciliari nolit? Hæc enim sola pœna, vt iste vult, sancitur nūc à Paulo præceptum Dñi, nē mulier à viro discedat. Deindē cum affirmet Apostolus scribere se hīc præceptum Dñi, & in Euangelio legamus præceptū Domini de dimittente vxorem propter fornicationem, nē scilicet, qui propter fornicationē dimittit, alteram ducat: quæ ista Marlorati tanta inscitia, vt dicat, locum si quæras, nusquam reperias ad verbum, quasi non satis cauisset Apostolus, quod iste obiecit, cum ait, Præcipio non ego, sed Dominus: præceptum ergo ponere voluit, & quidem explicatius, non autem numerare verba Domini. Quis ignorat solitos esse sanctos Apostolos scripturam citare secundum sententiam potius, q̄ secundum verba? Itaq; quasi plura verba huius loci Pauli in Genesi, quàm in Euangelio reperisset, hunc ipsum locum Pauli ad illud in Genesi retulit. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adheret vxori suæ, tametsi hic locus Genesim perpetuitatem matrimonij declararat, quam p̄simum iste Pauli & Euangelij interpret negat & tollit, cū tradit adulterio dirimi matrimoniū. Ad extremum, vt tot errata essent huius

loratus, non prohiberi alteram ducere, qui propter fornicationē dimiserit suā.

Synod. Tolet.
12.

Basilius.

Redarguitur, Marloratus de Pauli sententia falsò intellecta.

Cum dixit apost. præcipio nō ego, sed dominus sententiam præcepti posuit, non verba. Gen. 2.

interpretis in explanatione huius loci Pauli, quot verba, addidit, quænam esset iusta & legitima causa vtrique parti, ab altera discedendi, à magistratu esse hoc accuratè expendendum, quasi causæ matrimoniorum inter negotia secularia referendæ sint, vt non debeat eis implicari, qui Deo militat, id est, potestas ecclesiastica, sed potiùs potestas seculi. Vt video, nihil iste interesse putat, iudicare, ad quem possessio vel aratio agri pertineat, an ad cuius potestatem vxor: neq; plus mysticæ benedictionis in tradenda vxore in potestatem viri, & vicissim tradendo viro in potestatem vxoris, interuenire, quàm in fundi aut horti tradenda possessione, & in omni eo, quod per æs & libram agitur: hæc, inquam, verba, Ego te accipio in meam, & ego te accipio in meum, vel similia, quæ ipsorum qui contrahunt, consensum explicant, & vim continent illorum sacrorum verborum, quæ Adam per spiritum Dei in persona omnium coniugum mysticè dixit, Hoc nunc os ex osibus meis, & caro de carne mea: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna, quæ Paulus magnum sacramentum in Christo, & in Ecclesia eius sponsa esse dixit, nō magis spiritualia esse iste bonus author somniat, quàm quæ consensum significant, quem in emptionibus & venditionibus intercedere necesse esse iurisconsulti scribunt: vt æquè vterq; contractus tam coniugalis, quàm emptionis siue permutationis, ad iudicium magistratûs pertineat. Sed satis hætenùs responsum sit in gratiam Magdeburgensium Marlorato, cuius in scripturam commentarios venenatos ac pestiferos, & hæretica doctrina resperfos, cauendos esse moneo, & in Gallia, iussu Christianissimi Regis comburendos esse speramus, nisi iam combusti sunt.

Defensio doctrinæ de cælibatu in epist. 2. Clementis: & confutatio eorum, quæ Heerbrandus de hac re contra synodum Tridentinam scripsit. Et doctrina Apostoli de continentia, quam à Sacerdotibus & Diaconis & eorum vxoribus requirit, ex virtute verborum, & ex traditione sanctorum deprompta.

Cap. 12.

Accusant deindè Magdeburgenses in epistola 2. Clementis, doctrinâ de cælibatu sacerdotum, quod sacerdotibus, inquit, interdicitur, nè post ordinationem vxores retineant: quod si non fecerint, ab officijs maioribus remouentur: Sic verò scripsit Clemens, quod à beato Petro se accepisse dicit, Quod si post ordinationem, inquit, ministro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris, sacrarij nō intret limina, & quæ sequuntur. Non hoc iubet Clemens, vt ministri vxores suas excludant, excludere enim eas prætextu religionis, canon etiam Apostolorum prohibet, sed iubet, nè cum eis rem ampliùs habeant post ordinationem, quod Paulus quoque in epistola ad Titum episc. Cretæ: Constitue, inquit, presbyteros per ciuitates, sicut ego disposui tibi. Deindè scribit, quales esse debeant: Si quis sine crimine est, filios habens fideles, non in accusatio-

ne

Secundum doctrinam huius heretici, nihil interesse inter matrimonium & contractum aliquem secularem.

ad Tit. 1.